

DOI: 10.33663/0869-2491-2025-36-415-426

УДК 351.86:355.01(477)

Д. О. БЕЗЗУБОВ,
доктор юридичних наук, професор*
ORCID: 0000-0001-7183-5206

Н. О. АРМАШ,
доктор юридичних наук, доцент**
ORCID: 0000-0001-8286-5857

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті досліджено організаційно-правові засади забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного стану. Проаналізовано систему нормативно-правових актів та інституційну структуру забезпечення національної безпеки, включаючи роль та повноваження ключових суб'єктів.

Запропоновано шляхи вдосконалення системи національної безпеки через модернізацію управлінських структур, впровадження сучасних інформаційних технологій, професіоналізацію кадрового складу та розвиток міжнародного співробітництва. Наголошено на необхідності збалансування потреб безпеки з дотриманням прав людини та демократичних принципів управління. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до реформування системи національної безпеки, що включає вдосконалення правового регулювання, посилення координації між державними органами та інтеграцію новітніх технологій для протидії сучасним загрозам. Підкреслено важливість міжнародної співпраці, особливо з НАТО та ЄС, для посилення обороноздатності держави.

***Ключові слова:** національна безпека, воєнний стан, правове регулювання, координація органів влади, інформаційна безпека, корупційні ризики.*

Bezzubov Dmytro, Armash Nadia. Organizational and legal principles of ensuring national security of Ukraine in conditions of martial state: problems and prospects

The article examines the organizational and legal principles of ensuring the national security of Ukraine under martial law. The system of normative legal acts and the institutional structure of ensuring national security, including the role and powers of key subjects, are analyzed.

Special attention is paid to the classification of subjects of national security according to the scope of competence into subjects of general, sectoral and

* **Bezzubov Dmytro**, Doctor of Juridical Sciences, Full Professor

** **Armash Nadia**, Doctor of Juridical Sciences, Docent

interdisciplinary competence. The specifics of the legal regime of martial law and its influence on the functioning of state bodies are considered.

The main problems in the field of ensuring national security were identified: imperfect interdepartmental coordination, restrictions on the rights and freedoms of citizens, information security risks, the uncertainty of the legal status of individual armed formations, corruption in the field of defense procurement.

Ways to improve the national security system through the modernization of management structures, the introduction of modern information technologies, the professionalization of personnel and the development of international cooperation are proposed. The need to balance security needs with respect for human rights and democratic principles of governance was emphasized.

The need for a comprehensive approach to reforming the national security system, which includes improving legal regulation, strengthening coordination between state bodies, and integrating the latest technologies to counter modern threats, is substantiated. The importance of international cooperation, especially with NATO and the EU, for strengthening the state's defense capability is emphasized.

Key words: national security, martial law, legal regulation, coordination of authorities, information security, corruption risks.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасні виклики та загрози, з якими стикається Україна в умовах воєнного стану, висувають особливі вимоги до організаційно-правових засад забезпечення національної безпеки. Наявна система правового регулювання та державні інституції повинні не лише реагувати на реальні та потенційні загрози, а й ефективно адаптуватися до швидкоплинної ситуації, що потребує постійного вдосконалення правових механізмів та інституційних структур. В умовах воєнного стану особливо актуальною стає проблема скоординованої діяльності державних органів, оптимізації їхніх функцій, розподілу повноважень і забезпечення злагодженості між органами державної влади, військовими структурами та місцевим самоврядуванням. Недоліки у правових механізмах або недостатня ефективність організаційної структури можуть призвести до послаблення національної безпеки, створюючи ризики як для безпеки держави загалом, так і для громадян. Тому аналіз проблемних аспектів організаційно-правових засад забезпечення національної безпеки та визначення перспектив їх удосконалення є нагальним завданням наукових досліджень і практичних заходів у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий аналіз досліджень у сфері національної безпеки показує, що окремі теоретичні та практичні аспекти забезпечення національної безпеки України вивчали такі науковці, як: Д. В. Талалай, Л. І. Щербина розглянули сили та засоби забезпечення національної безпеки України (2019 р.)¹⁶; М. В. Бурак дослідив корупційні ризики в державних оборонних закупівлях та шляхи їх мінімізації (2019 р.)²; О. О. Резнікова дослідила національну стійкість в умовах мінливого безпечового середовища (2022 р.)¹⁵; О. В. Курганська дослідила проблеми правового регулювання обмеження прав і свобод людини та громадянина в умовах

воєнного стану (2023 р.)⁵; С. М. Бережної проаналізував систему суб'єктів захисту державного суверенітету та територіальної цілісності (2023 р.)¹; К. С. Ізбаш, С. Л. Деревянкін проаналізували стан національної безпеки України в умовах воєнного стану (2024 р.)³; А. А. Манжула, О. А. Сокурєнко розглянули права людини і національну безпеку як об'єкт правового захисту в контексті діяльності Служби безпеки України (2024 р.)⁶.

Однак, попри значну кількість наукових праць, присвячених забезпеченню національної безпеки України в умовах воєнного стану, питання організаційно-правових засад забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного стану та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо їх удосконалення дотепер не вирішено, дискусія щодо цього продовжується, що й актуалізує опрацювання теми, з урахуванням потреб практики.

Мета статті – аналіз організаційно-правових засад забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного стану та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національна безпека є комплексним явищем, що охоплює різні сфери суспільного життя та державного управління. Національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів особи, громадянина, суспільства та держави, яка забезпечує стабільний розвиток суспільства, а також своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію реальних і потенційних загроз національним інтересам⁹.

На думку К. С. Ізбаш, процес забезпечення національної безпеки становить комплекс політичних, економічних, соціальних, правових і військових заходів, спрямованих на забезпечення нормальної життєдіяльності нації та усунення можливих загроз³.

Правову основу забезпечення національної безпеки України складає система нормативно-правових актів, серед яких ключове місце посідають: Конституція України⁴, Закон України «Про національну безпеку України»⁹, Стратегія національної безпеки України¹⁴ та низка інших законодавчих і нормативних актів, які визначають принципи формування і діяльності правоохоронних органів, а також роботу органів державної влади та місцевого самоврядування у сферах, пов'язаних із питаннями безпеки.

Слід зазначити, що відповідно до законодавства система суб'єктів забезпечення національної безпеки включає: Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Раду національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Збройні Сили України та інші військові формування⁹.

Водночас Д. В. Талалай і Л. І. Щербина пропонують класифікувати суб'єктів національної безпеки за обсягом компетенції на: 1) суб'єктів загальної компетенції; 2) суб'єктів галузевої компетенції; 3) органи міжгалузевої компетенції¹⁶.

Це відображає суттєві аспекти функціонування державної системи безпеки в умовах воєнного стану, зокрема, необхідність активізації урядової влади

та специфічне правове регулювання, що передбачає розширення повноважень і координацію дій через різні органи державної влади. Саме в умовах війни чи надзвичайного стану стабільність і безпека країни значною мірою залежать від ефективної взаємодії цих органів і здатності держави швидко реагувати на загрози. Класифікація суб'єктів національної безпеки, запропонована згаданими вище вченими, на нашу думку, також має практичне значення, оскільки дає змогу чітко визначити ролі різних органів залежно від їх компетенції, що є важливим для забезпечення національної безпеки в кризових ситуаціях.

Зокрема, суб'єкти загальної компетенції – це ті органи, які мають загальний вплив на забезпечення безпеки країни, зокрема Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів та інші органи виконавчої влади, що формують політику на рівні держави. Суб'єкти галузевої компетенції – це органи виконавчої влади, які відповідають за конкретні сфери, наприклад, Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України або Міністерство охорони здоров'я. Вони виконують функції, пов'язані з національною безпекою в межах своєї галузі. Натомість органи міжгалузевої компетенції – це органи, які мають завдання координації та взаємодії між різними сферами діяльності держави, наприклад, Рада національної безпеки і оборони, яка забезпечує інтеграцію дій різних суб'єктів для ефективного реагування на загрози.

Ця класифікація цілком спрощує управлінську структуру і забезпечує оперативність у кризових умовах.

В умовах сучасних викликів особливої актуальності набуває дослідження правового режиму воєнного стану як особливого механізму забезпечення національної безпеки України. Відповідно до законодавства воєнний стан – це особливий правовий режим, що запроваджується за наявності збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності та територіальній цілісності¹³. Воєнний стан може бути введений Президентом України за погодженням з Верховною Радою у разі зовнішньої агресії або загрози національній безпеці⁴.

Основними нормативними актами, що регулюють забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану, є: Закон України «Про національну безпеку України»⁹, який визначає основи національної безпеки та механізми її забезпечення; Закон України «Про введення воєнного стану»⁷, що визначає правовий режим, порядок введення та дії воєнного стану в країні; Закон України «Про оборону України»¹⁰, що визначає правові засади діяльності Збройних Сил України та інших сил оборони.

Особливого значення в умовах воєнного стану набули підзаконні нормативно-правові акти, зокрема: Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»¹⁷; Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 р.⁷

У цей період набуває чинності спеціальний режим управління та правового регулювання, коли органи виконавчої влади отримують додаткові повноваження, а основні функції державної безпеки забезпечуються через органи військового управління, правоохоронні органи та інші державні структури. Зокрема, військове командування спільно з військовими адміністраціями отримує розширені повноваження щодо: запровадження комендантської години; встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду; обмеження свободи пересування громадян; проведення перевірок документів та огляду майна⁷.

Як зазначає О. В. Курганська, запровадження воєнного стану передбачає надання додаткових повноважень органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування для ефективного реагування на наявні загрози⁸. Однак зростання повноважень органів влади та командування в умовах воєнного стану, на нашу думку, не завжди є рівномірним або логічним для всіх суб'єктів.

По-перше, повноваження органів місцевого самоврядування під час воєнного стану можуть бути значно обмежені, оскільки, як правило, основна увага приділяється централізованому управлінню з боку уряду та військового командування. Логічно припустити, що в умовах воєнного стану багато рішень приймаються на державному рівні, що може обмежити роль місцевої влади, а не збільшити її повноваження. По-друге, концентрація повноважень у військовому командуванні також може суперечити принципу цивільного контролю над збройними силами. У певних ситуаціях надання додаткових повноважень військовим структурам може призвести до потенційного послаблення цивільного управління, що суперечить основам демократії та правової держави. По-третє, ефективність реагування на загрози не завжди залежить тільки від збільшення повноважень органів влади та місцевого самоврядування. Важливу роль відіграють не тільки повноваження, а й координація між органами, наявність ресурсів, швидкість прийняття рішень, а також політична та соціальна стабільність у країні.

Отже, попри розширення повноважень для забезпечення ефективного реагування на загрози, на жаль, не всі органи влади, зокрема місцеве самоврядування, здатні або повинні отримувати додаткові повноваження під час воєнного стану, що може викликати дисбаланс у системі управління.

Попри розвинену правову основу, процеси забезпечення національної безпеки в Україні стикаються і з іншими проблемами та викликами, які потребують уваги та вирішення.

Зокрема, як бачимо, недосконалість міжвідомчої координації. Ефективність системи національної безпеки значною мірою залежить від належної координації діяльності її суб'єктів. Як зазначає О. О. Резнікова, основною проблемою залишається недостатня узгодженість дій між різними відомствами та органами¹⁵.

Важливим аспектом є забезпечення чіткого розмежування повноважень між суб'єктами сектору безпеки та оборони. Зокрема, як зазначає С. М. Береж-

ной, потребує вдосконалення механізм взаємодії між загальними суб'єктами (Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Президент) та спеціальними суб'єктами (силові структури та правоохоронні органи)¹. Тобто для забезпечення національної безпеки важливою є ефективність роботи не лише військових структур, а й інших державних органів, які відповідають за управління безпекою. Сучасні виклики, такі як тероризм, кіберзагрози, гібридні війни, потребують оперативної та координованої роботи різних структур: армії, правоохоронних органів, спецслужб, органів місцевого самоврядування.

На думку А. А. Манжули і О. А. Сокурєнко, важливим аспектом є належна координація між відомствами, що дає змогу знижувати дублювання функцій і ресурсоємність дій, а також швидше реагувати на зміну обстановки⁶.

За нинішніх умов державні органи мають працювати синхронно для ефективного реагування на загрози національній безпеці. Однак на практиці, через відсутність чітко визначених процедур взаємодії та недостатньо розвинутої міжвідомчої комунікації, виникають проблеми в координації дій різних структур – державної влади, військових та правоохоронних органів. Ці труднощі можуть призводити до затримок у прийнятті рішень, неузгодженості дій, а також до ослаблення ефективності контрзаходів у кризових ситуаціях. Для усунення цієї проблеми потрібна більш чітка організація механізмів координації, розробка інтегрованих інтероперабельних систем і створення спільних штабів, де представники різних відомств зможуть оперативно обмінюватися інформацією. Важливим є удосконалення нормативно-правової бази для чіткої регламентації взаємодії органів, розробка спільних навчань для усіх державних структур та запровадження сучасних технологій для координації діяльності.

Наступною проблемою є обмеження прав і свобод громадян. Стаття 64 Конституції України встановлює можливість тимчасового обмеження окремих прав і свобод громадян в умовах воєнного стану. При цьому такі обмеження повинні: мати тимчасовий характер; бути пропорційними існуючим загрозам; здійснюватися винятково на підставі закону⁴.

Оскільки воєнний стан є особливим правовим режимом, він передбачає й посилення заходів безпеки та встановлення обмежень у діяльності органів державної влади, бізнесу та громадян (наприклад, свободу пересування, право на особисту недоторканність, свободу зборів). Однак ці обмеження можуть суперечити міжнародним стандартам прав людини, а також викликати соціальне незадоволення. Це натомість може призвести до конфліктів між потребами національної безпеки та правами людини, що, своєю чергою, створює потенційні юридичні та політичні ризики для держави. Надмірне обмеження прав може також підірвати довіру до влади і призвести до соціальних протестів. На нашу думку, потрібен чіткий правовий баланс між необхідністю забезпечення безпеки та дотриманням прав людини. Зокрема, це передбачає належне правове обґрунтування обмежень, обмеження їх тер-

міну, а також установа контролю і моніторингу за виконанням таких заходів.

Важливо підкреслити, що навіть в умовах воєнного стану залишаються непорушними право на захист у суді, презумпція невинуватості, право на правову допомогу, заборона катувань та жорстокого поводження⁴.

Не менш проблемним є питання про ризики інформаційної безпеки. За нинішніх умов інформаційна безпека набуває особливої важливості, оскільки інформаційна війна є однією з основних стратегій у сучасних конфліктах. Російська агресія активно використовує інформаційні маніпуляції для підризу морального духу населення, створення паніки та дестабілізації внутрішньої ситуації в країні.

Так, поширення фальшивих новин і маніпуляцій може сприяти розколу в суспільстві, впливати на політичну стабільність і створювати додаткові труднощі в боротьбі з агресором. Недостатня захищеність інформаційного простору може призвести до втрати довіри до органів влади та ослаблення ефективності державної політики.

Протидія інформаційним загрозам і дезінформації, а також сучасні виклики у сфері кібербезпеки потребують створення ефективної системи реагування на кіберінциденти та кібератаки¹².

Національний координаційний центр кібербезпеки запровадив шестирівневу систему оцінки критичності кіберзагроз: від некритичного (білого) до надзвичайного (чорного) рівня, що дає змогу оперативно реагувати на інформаційні загрози різного ступеня небезпеки¹².

Тобто потрібно зміцнювати інфраструктуру кібербезпеки, розвивати спеціалізовані підрозділи для боротьби з інформаційними загрозами, створювати механізми швидкого реагування на інформаційні атаки, а також проводити освітні кампанії для громадян щодо критичного сприйняття інформації.

Доречно акцентувати й на такій проблемі, як невизначеність у правовому статусі частини збройних формувань. В умовах конфлікту зростає роль добровольчих батальйонів, територіальних військових формувань та інших неофіційних збройних груп, що часто діють паралельно з офіційними державними структурами, такими як Збройні Сили України та Національна гвардія. Однак їх правовий статус часто залишається неясним або недостатньо врегульованим. Невизначеність у правовому статусі таких формувань може призвести до правових колізій, ускладнень у контролі за їх діяльністю, а також створити ризики для прав людини (наприклад, зловживання владою, порушення дисципліни або прав громадян). Тому для забезпечення правового порядку необхідно чітко визначити правовий статус добровольчих формувань і територіальних сил, створити чіткі механізми їх підпорядкування, контролю та взаємодії з офіційними органами державної влади. Це має бути закріплено в законодавстві та підкріплено відповідними нормативними актами.

Крім того, одним із найбільших викликів для національної безпеки є корупція у сфері оборонних закупівель, оскільки це безпосередньо впливає

на якість та ефективність технічного оснащення армії, доступність необхідних ресурсів для військових підрозділів, а також на стратегічні резерви.

Корупційні схеми можуть призводити до завищення вартості контрактів, непрозорих тендерних процедур, укладання угод на неналежні або неефективні товари та послуги.

М. В. Бурак акцентує, як посередники в тендерних ланцюгах можуть збільшувати вартість оборонних контрактів. Учений зазначає, що ланцюг посередників у процесі оборонних закупівель підвищує кінцеву вартість контрактів. Кожен учасник такого ланцюга додає свою маржу, що може значно збільшити витрати державного бюджету, відволікаючи ресурси, які могли б бути використані для ефективнішого забезпечення армії або безпеки. Це може обмежити фінансування важливих оборонних проєктів і закупівель сучасних засобів оборони, що, своєю чергою, послаблює обороноздатність держави². Крім того, лобювання інтересів окремих суб'єктів господарювання, яке відбувається через посередників, створює корупційні схеми, які можуть призводити до укладення контрактів з ненадійними постачальниками або до зловживань на всіх етапах закупівель. Такі схеми не лише завищують вартість контрактів, а й можуть призвести до купівлі неякісних товарів чи послуг, що прямо загрожує ефективності оборонних сил і здатності держави протистояти загрозам.

Відповідно оборонні закупівлі є ключовим аспектом у забезпеченні національної безпеки, оскільки саме вони гарантують, що армія та інші оборонні структури будуть забезпечені необхідними ресурсами для виконання своїх функцій. Порушення процедур закупівель, корупція та завищення вартості контрактів можуть не лише ослабити фінансову стабільність оборонного сектору, а й поставити під загрозу здатність держави ефективно реагувати на зовнішні загрози. Неналежна ефективність управління закупівельними процесами в оборонному секторі може стати важливим чинником, що негативно впливає на обороноздатність держави та її національну безпеку в цілому.

Таким чином необґрунтоване збільшення витрат через посередників і корупційні схеми вказує на проблему управління державними фінансами в оборонному секторі та виникненні корупційних ризиків в оборонному середовищі. У результаті такі механізми не дають можливості оптимізувати використання ресурсів, що є критично важливим у часи, коли національна безпека країни під загрозою.

Ризики в розподілі матеріально-технічних ресурсів і управлінні військовим майном становлять дедалі більшу проблему. Неправомірний розподіл ресурсів і маніпуляції з майном можуть відбитися на швидкості забезпечення підрозділів і належному використанні військової техніки. Вони також загрожують національній безпеці, адже це може призвести до того, що важливі ресурси або техніка не потрапляють до потрібних підрозділів у критичний момент.

Розвиток нормативно-правової бази є необхідним кроком для боротьби з корупцією та забезпечення прозорості оборонних закупівель. Враховуючи стратегічну важливість цієї сфери, ефективне законодавче регулювання сприятиме зниженню корупційних ризиків. Якість законодавства визначає, наскільки ефективно будуть реалізовані заходи, спрямовані на забезпечення безпеки та обороноздатності держави.

Важливою є реформа нормативних актів, які регулюють процедури державних закупівель у сфері оборони, встановлення чітких і прозорих правил контролю за використанням державних коштів і ресурсів, а також посилення відповідальності за порушення у цій сфері.

Таким чином означені проблеми свідчать про складність процесу забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану, що потребує комплексного підходу до вдосконалення правового регулювання, координації органів влади та інтеграції новітніх технологій для боротьби з зовнішніми та внутрішніми загрозами. Рішення зазначених проблем потребує політичної волі, юридичної прозорості та ефективної комунікації між державними органами і суспільством.

У контексті цього доцільною є модернізація системи управління та координації. Йдеться не лише про удосконалення управлінських структур, а й про створення нових ефективних органів, які забезпечуватимуть взаємодію між різними державними структурами. Крім того, ІТ-технології мають значний потенціал для вдосконалення процесів управління, моніторингу, аналізу даних та прийняття рішень у сфері національної безпеки. Важливою є й необхідність професіоналізації кадрового складу, навчання та підготовки фахівців для роботи в умовах сучасних загроз.

Важливим напрямом удосконалення системи національної безпеки є розвиток міжнародного співробітництва. Відповідно до нормативних документів міжнародне співробітництво ґрунтується на засадах забезпечення національних інтересів і безпеки України⁸. Пріоритетними напрямками міжнародної співпраці є: поглиблення співробітництва з НАТО та ЄС; розвиток двостороннього та багатостороннього співробітництва; участь у міжнародних безпекових ініціативах тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Організаційно-правове забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного стану є комплексним і багатограним завданням. Успіх у цьому напрямі залежить від ефективності роботи державних органів, адекватної правової бази та забезпечення співпраці між різними відомствами. Проблеми, що виникають у процесі забезпечення безпеки, потребують гнучких підходів, удосконалення законодавства та активної співпраці з міжнародними партнерами для протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам. Удосконалення організаційно-правових засад національної безпеки в умовах воєнного стану стане важливим кроком до забезпечення стабільності та розвитку України в умовах глобальних викликів.

В умовах військового стану проблема забезпечення національної безпеки є частиною державної політики у сфері компетенцій та їх реалізації органами виконавчої влади.

Комплексний підхід до вирішення організаційно-правових проблем щодо забезпечення національної безпеки передбачає підвищення рівня координації всіх органів виконавчої влади, нормативне окреслення компетенцій та їх удосконалення.

Перспективи подальших досліджень полягають у: а) розробці стратегій, передбачених чинними Законом України «Про національну безпеку» та Стратегією національної безпеки; б) розвитку міждисциплінарних досліджень проблеми забезпечення національної безпеки; в) аналізі позитивного іноземного досвіду організаційно-правових засад забезпечення національної безпеки та визначенні шляхів імплементації такого досвіду в діяльність органів виконавчої влади України.

1. Бережной С. М. Система суб'єктів захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 149–156. DOI: 10.32782/kij/2023.1.22. 2. Бурак М. В. Корупційні ризики в державних оборонних закупівлях: шляхи мінімізації. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 103–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2019_2_14. 3. Ізбаш К. С., Деревянкін С. Л. Національна безпека України в умовах воєнного стану: сучасний стан. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2024/1/36.pdf> 4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> 5. Курганська О. В. Обмеження прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану: проблеми правового регулювання. *Острог*, 2024. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8977/> 6. Манжула А. А., Сокурченко О. А. Права людини і національна безпека як об'єкт правового захисту у контексті діяльності Служби безпеки України. *Legal Science Electronic Journal*. 2024. № 6. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2024/57.pdf 7. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022> 8. Про здійснення міжнародного співробітництва Міністерством оборони України та Збройними Силами України: наказ Міністерства оборони України від 15.12.2021 № 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0218322-21> 9. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> 10. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> 11. Пилипчук В. Г. Формування теоретико-правових основ забезпечення державної безпеки України (кінець XX – початок XIII століття): монографія. Київ: НКЦ СБ України, 2008. 256 с. 12. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> 13. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250. 14. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> 15. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД, 2022. 456 с. 16. Талалай Д. В., Щербина Л. І. Сили та

засоби забезпечення національної безпеки України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 4, т. 1. С. 74–79. **17.** Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>

References

- 1.** Berezhnoi S. M. The system of subjects of protection of state sovereignty and territorial integrity. *Kyiv Law Journal*. 2023. No. 1. P. 149–156. DOI: 10.32782/klj/2023.1.22.
- 2.** Burak M. V. Corruption risks in state defense procurement: ways to minimize. *Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2019. No. 2. P. 103–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2019_2_14
- 3.** Izbash K. S., Dereviankin S. L. National security of Ukraine under martial law: current state. *South Ukrainian Law Journal*. 2024. No. 1. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2024/1/36.pdf>
- 4.** Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated 28.06.1996 No. 254k/96-VR. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
- 5.** Kurhanska O. V. Restrictions on human and civil rights and freedoms under martial law: problems of legal regulation. Ostroh, 2024. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8977/>
- 6.** Manzhula A. A., Sokurenko O. A. Human rights and national security as an object of legal protection in the context of the Security Service of Ukraine. *Legal Science Electronic Journal*. 2024. No. 6. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2024/57.pdf
- 7.** On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 24.02.2022 No. 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022>
- 8.** On the implementation of international cooperation by the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine: Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated 15.12.2021 No. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0218322-21>
- 9.** On National Security of Ukraine: Law of Ukraine dated 21.06.2018 No. 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
- 10.** On Defense of Ukraine: Law of Ukraine dated 06.12.1991 No. 1932-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
- 11.** Pylypchuk V. H. Formation of theoretical and legal foundations of ensuring state security of Ukraine (end of XX – beginning of XIII century): monograph. Kyiv: NKTs SB of Ukraine, 2008. 256 p.
- 12.** On the basic principles of ensuring cybersecurity of Ukraine: Law of Ukraine dated 05.10.2017 No. 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>
- 13.** On the legal regime of martial law: Law of Ukraine dated 12.05.2015 No. 389-VIII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2015. No. 28. Art. 250.
- 14.** On the National Security Strategy of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 14.09.2020 No. 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>
- 15.** Reznikova O. O. National resilience in a changing security environment: monograph. Kyiv: NISD, 2022. 456 p.
- 16.** Talalai D. V., Shcherbyna L. I. Forces and means of ensuring national security of Ukraine. *South Ukrainian Law Journal*. 2019. No. 4, vol. 1. P. 74–79.
- 17.** Decree of the President of Ukraine dated September 14, 2020 No. 392/2020 «On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 14, 2020 «On the National Security Strategy of Ukraine». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>.

Bezzubov Dmytro, Armash Nadia. Organizational and legal principles of ensuring national security of Ukraine in conditions of martial state: problems and prospects

The article examines the organizational and legal principles of ensuring the national security of Ukraine under martial law. The system of regulatory and legal acts and the institutional structure of ensuring national security are analyzed, including the role and powers of key entities.

The main problems in the field of ensuring national security are identified: imperfect interdepartmental coordination, restrictions on the rights and freedoms of citizens, information security risks, and uncertainty of the legal status of individual armed formations.

Problem statement. *Modern challenges and threats that Ukraine faces under martial law impose special requirements on the organizational and legal principles of ensuring national security. Deficiencies in legal mechanisms or insufficient efficiency of the organizational structure can lead to a weakening of national security, creating risks for both the security of the state as a whole and for citizens. Therefore, the analysis of problematic aspects of the organizational and legal principles of ensuring national security and determining the prospects for their improvement is an urgent task of scientific research and practical activities in this area.*

The purpose of the article. *Analysis of the organizational and legal principles of ensuring the national security of Ukraine under martial law and development of scientifically substantiated proposals for their improvement.*

Research methods and results. *The main research methods were: the method of scientific abstraction, methods of analysis and synthesis, the method of modeling and structuring.*

The main results of the study can be considered: allocation of competencies in the structure of the activities of executive bodies in ensuring national security; Determination of the place and role of regulatory regulation of the scope of competencies of local government bodies in national security; determination of transformations and changes in the national security system in the languages of martial law.

Conclusions. *Organizational and legal support of national security of Ukraine under martial law is a complex and multifaceted task. Success in this direction depends on the efficiency of the work of state bodies, an adequate legal framework and ensuring cooperation between various departments. Problems arising in the process of ensuring security require flexible approaches, improving legislation and active cooperation with international partners to counter external and internal threats. Improving the organizational and legal foundations of national security under martial law will be an important step towards ensuring the stability and development of Ukraine in the face of global challenges.*

Prospects for further research lie in the analysis of positive foreign experience of organizational and legal foundations of ensuring national security and determining ways to implement such experience in the activities of executive bodies of Ukraine.

Key words: *national security, martial law, legal regulation, coordination of authorities, information security, corruption risks.*